Kristina Rickevičiūtė

PERNARAVOS KAPINYNO TYRINĖJIMAI

Pernaravos (Žiogučių) kapinynas yra Kėdainių rajone, kaimo laukuose, kalvėlėje apie 0,15 km į P nuo kelio Josvainiai-Pelutava-Pernarava. 1887 m. kasant žvyrą, čia aptikta žmonių kaulų, įvairių dirbinių. Kapinynas buvo ardomas ir vėliau. Apie 40 II-XVI a. dirbinių iš suardytų kapų pateko į Kauno valstybinį istorijos muziejų. Vėliau kapinyno vieta užmiršta, ir į archeologinių paminklų sąrašą jis nebuvo įrašytas.

1986-1987 m. Kauno valstybinis istorijos muziejus ištyrė 915 m^2 plotą ir aptiko 36 nedegintų ir 3 sudegintų mirusiųjų kapus. Kapai nevienalaikiai: 8 - nedegintų mirusiųjų kapai datuojami V a. pabaiga - VI a. pradžia, 3 - sudegintų mirusiųjų kapai skiriami X-XIa. ir 28 nedegintų mirusiųjų kapai priklauso XVI-XVII a. pirmajai pusei. Daugiau kaip pusė vėlyvųjų kapų suardyti, perkasti.

Mirusiųjų griaučiai rasti 37-90 cm gylyje nuo žemės dabartinio paviršiaus, keturkampėse apvaliais kampais duobėse. V a. pabaigos - VI a. pradžios kapuose mirusieji daugiau laidoti PV kryptimi, o XVI-XVII a. kapuose vyrauja ŠV kryptis, nors nemažai laidota ir PV kryptimi. Visi mirusieji palaidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis, rankų padėtis įvairi.

V a. pabaigos - VI a. pradžios kapai aptikti ŠR kapinyno krašte. Ištirti 3 vyrų, 1 mpters, 2 mergaičių kapai, o 2 mirusiųjų lytis nenustatyta, nes griaučiai suardyti.

Įkapių nedaug. Iš darbo įrankių rasta: 2 įtveriamieji peiliai (k. Nr. 17, 22), dvi ylos (k. Nr. 19, 22), vienas akmeninis verpstukas (k. Nr. 19). Vyro kape Nr. 3 rastas įmovinis kirvis, o kapuose Nr. 11 ir 15 - siauraašmeniai pentiniai kirviai.

Kiek daugiau kapuose papuošalų. Lankinės segės palenkta kojele rastos vyro kape Nr. 15 ir mo-

ters kape Nr. 19. Apyrankės puošė keturis mirusiuosius. Moters kape Nr. 19 ir vyro kape Nr. 15 rasta po vieną storagalę apyrankę. Apvalaus skersinio pjūvio apyrankėlės aptiktos mergaičių kapuose Nr. 10 ir Nr. 22. Žiedai tik įvijiniai (k. Nr. 1, 22). Gintarinių karolių buvo mergaičių kapuose: keturi - kape Nr. 22 ir vienas - kape Nr. 10.

Be minėtų dirbinių, kape Nr. 1 išliko odinio dirželio, papuošto žalvariniais apkalėliais fragmentai. Kapuose Nr. 15 ir 22 rastos diržo sagtys, Nr. 10 - grandelės, ir kape Nr. 11 - įvijos.

Sudegintų mirusiųjų kapai aptikti R kapinyno dalyje. Du mirusieji palaidoti keturkampėse pailgose 228x162 ir 180x130 cm dydžio duobėse, o sudeginti kauliukai, suberti į krūvelę kapo dugne, 21-45 cm dydžio plotelyje, sudarė 10-12 cm aukščio krūvelę. Trečiasis mirusysis palaidotas beveik apskritoje 47-40 cm skersmens duobutėje.

Turtingas įkapėmis moters kapas Nr. 1, o kituose dviejuose rasta tik susilydžiusių, sulankstytų apyrankių fragmentai, įvijos.

Kapo Nr. 1 įkapes sudarė dvi įvijinės apyrankės, įvijinis žiedas plačia vidurine apvija, pakaušio (?) įvija ir vytinė antkaklė kūginiais galais. Visi papuošalai žalvariniai, apdegę ir sulaužyti.

XVI-XVII a. kapai aptikti centrinėje kapinyno dalyje. Iš jų: 9 - vaikų, 3 - moterų, 3 - vyrų, o 13 mirusiųjų griaučiai visai suardyti ir lytis nenustatyta, įkapių juose nedaug.

Iš darbo įrankių daugiausia rasta peilių - 9, ylos tik 4. Visos, išskyrus vieną, aptiktą vaiko kape Nr. 32, atsitiktinės. Vienintelis galąstuvas irgi atsitiktinis.

Negausu ir papuošalų. Po vieną smeigtuką-segtuką rasta kapuose Nr. 7, 21. Žiedų aptikta tik 3: vyro kape Nr. 18 - žiedas plačia priekine dalimi, moterų kapuose Nr. 7 ir 21 - juostiniai; kapuose Nr. 17 ir 21 išliko odinių piniginių fragmentai.

Gausiausią radinių grupę sudaro XVI-XVII a. pirmosios pusės monetos. Kapuose Nr. 4, 6, 7, 20, 21,

30, 34 rasta 15 monetų. Į kapus Nr. 4 ir 21 įdėta po 4 monetas, o į kitus - po 1-2. Monetos įvairios: lenkiškas Aleksandro pusgrašis, lietuviškas Žygimanto Senojo pusgrašis 151..., lietuviški Žygimanto Augusto 1549 m. pusgrašiai ir 1570 m. dvidenaris, Albrechto 1537 m. grašis, Elbliongo 1532 m. šilingas, Svidnicos 159... m. pusgrašis, Gustavo II Adolfo ir Zigmanto III Vazos Rygos šilingai, lietuviški Zigmanto III Vazos 1609 m. dvidenaris ir 1615 m., 1616 m. šilingai.

Jonas Stankus

BANDUŽIŲ KAPINYNO TYRINĖJIMAI

1986-1987 m. MA II tęsė šio kapinyno (Klaipėdos m.) tyrinėjimus, pradėtus 1985 m. (žr. ATL 1984 ir 1985 m. - V., 1986. - P. 63-64). 1986 m. buvo tiriama PV, o 1987 m. - ŠR ir R kapinyno dalys, ištirtas dar 1881 m^2 plotas ir aptikti 56 kapai: 27 mirusieji palaidoti nedeginti, o 29 - sudeginti. Visi sudegintų ir 5 nedegintų mirusiųjų kapai buvo aptikti 1986 m. PV paminklo dalyje. Sudegintieji laidoti senesnių nedegintų mirusiųjų kapų zonoje. Dėl to kai kurie iš pastaruųjų suardyti. 1987 m. ištirtoje ŠR ir R dalyje laidoti tik nedeginti mirusieji.

Iš 27 nedegintų mirusiųjų kapų 16 skiriama vyrams, 7 - moterims, 1 - vaikui. Likusiuose 3 kapuose palaidotų mirusiųjų lytis nenustatyta. Daugiau ar mažiau ryškesni buvo kapų Nr. 25, 39, 45, 61, 63-65, 69, 71, 74, 75, 77, 78, 80 kontūrai. Jie išryškėjo 30-40 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, o kapo Nr. 69 - tik 80 cm gylyje. Duobės pailgos, keturkampės, apvaliais kampais, kartais vienas duobės galas (mirusiojo galvūgalyje) kiek platesnis. Jų ilgis - 180-220 cm, plotis - 50-100 cm. Mirusieji laidoti nevienodame gylyje. Kapuose Nr. 25, 57, 58, 62, 67, 70, 71, 73, 75-80 įkapės aptiktos 35-50 cm